

Εξεταστέα ύλη κατατακτηρίων εξετάσεων ανά μάθημα
Τάξη: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

1. Ευρωπαϊκή μουσική θεωρία και πράξη

A. Μουσική θεωρία:

- Μείζονες κι ελάσσονες κλίμακες με διέσεις και υφέσεις
- Σχετικές, ομώνυμες, εναρμόνιες - ορισμοί και εύρεση)
- Μουσικά διαστήματα (αναγνώριση, σχηματισμός, μετατροπές)
- Αναστροφές διαστημάτων. Απλά και σύνθετα διαστήματα. Χαρακτηριστικά διαστήματα.
- Σύνθετα ομοειδή και σύνθετα μικτά μέτρα: εξαμερή, εννεαμερή, δωδεκαμερή, 5/8, 7/8, 8/8.

B. Εισαγωγή στην αρμονία:

- Σχηματισμός όλων των ειδών συγχορδιών (μείζονας, ελάσσονας, αυξημένης, ελαττωμένης) με δοσμένο φθόγγο ως βάση, 3η ή 5η της ζητούμενης συγχορδίας
- Σχηματισμός συγχορδιών σε βαθμίδες μειζόνων και ελασσόνων κλιμάκων
- Εύρεση συγχορδιών σε κλίμακες
- Σχηματισμός συγχορδιών σε όλες τις καταστάσεις (ευθεία, 1η, 2η αναστροφή).
- Αναγνώριση συγχορδιών (όνομα, είδος και κατάσταση γραφής)
- Εκτάσεις φωνών χορωδίας
- Γραφή συγχορδιών για τετράφωνη χορωδία σε ανοιχτή και κλειστή θέση 3 ης , 5 ης , 8 ης .
- Σύνδεση των συγχορδιών των κύριων βαθμίδων (I, IV, V) σε ευθεία κατάσταση για τετράφωνη χορωδία. Συνδέσεις: I-VI, I-V, IV-I, V-I, IV-V.
- Εναρμόνιση δοσμένου μπάσου με τις κύριες συγχορδίες σε ευθεία κατάσταση
- Εναρμόνιση δοσμένης μελωδίας με τις κύριες συγχορδίες σε ευθεία κατάσταση

Γ. Σολφέζ:

- Ασκήσεις σολφέζ μέσης δυσκολίας στο κλειδί του Σολ και του Φα, τις οποίες οι υποψήφιοι μπορούν να βρουν στο Μ.Σ.Θ.

2. Ιστορία Μουσικής

Ενότητες:

A. Μπαρόκ

1. Ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο
2. Οι μουσικοί νεωτερισμοί στο Μπαρόκ
3. Πρώιμο και Όψιμο Μπαρόκ, Η γέννηση της όπερας στην Ιταλία, Οι μουσικές φόρμες (σονάτα μπαρόκ, καντάτα, σουίτα, κοντσέρτο γκρόσο, κοντσέρτο σόλο, φούγκα, χορικό)
4. Η Μπαρόκ μουσική στη Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία
5. Το ώριμο Μπαρόκ

B. Κλασικισμός:

1. Ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο
2. Προκλασική περίοδος, Σχολή Μανχάιμ

3. Κλασική περίοδος, Πρώτη Σχολή της Βιέννης, Συνθέτες
4. Τα είδη της κλασικής όπερας
5. Τα μουσικά είδη, φόρμες (σονάτα, συμφωνία, κοντσέρτο, λιντ, παραλλαγές, φαντασία, λειτουργία, ρέκβιεμ)

3. Ελληνική Παραδοσιακή Μουσική, Θεωρία και Πράξη

A. Θεωρητικό Μέρος

1. Εναρμόνιος φθορά
2. Συστατικά στοιχεία του τρίτου και βαρέος ήχου
3. Σύστημα
4. Ποιητικές φόρμες του κοντακίου και του κανόνα
5. Θεωρία ήχου β (κλίμακα, φθορές, βάση)
6. Θεωρία ήχου πλαγίου β (κλίμακα, φθορές, βάση)

Σημείωση: Θεωρείται γνωστή η θεωρία των σημαδοφώνων ποσότητας, ποιότητας των γενών και των φθορών.

B. Πρακτικό Μέρος

Μέλη από το Σύντομο Αναστασιματάριο Πέτρου Λαμπαδαρίου – Ιωάννου Πρωτοψάλτου (παραλλαγή και μέλος):

- Στον ήχο γ , ενδεικτικά: Κύριε εκέκραξα-κατευθυνθήτω, Τω Σω σταυρώ, Πάσα πνοή-αινείτε,

Δεύτε πάντα τα έθνη, σίχοι δοξολογίας Μανουήλ Πρωτοψάλτου

- Στον βαρύ ήχο, ενδεικτικά: Κύριε εκέκραξα-κατευθυνθήτω, Πάσα πνοή-αινείτε, Ανέστη Χριστός

εκ νεκρών, Θεός Κύριος απολυτίκιο, Δοξολογία Μανουήλ Πρωτοψάλτου.

- Δημοτικά Τραγούδια - κατ' επιλογή στους παραπάνω ήχους.

4. Ταμπουράς (υποχρεωτικό όργανο αναφοράς της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής)

Οι μαθητές/-τριες καλούνται να εκτελέσουν στον ταμπουρά χωρίς τη βοήθεια μουσικού κειμένου (από μνήμης) δύο από τα παρακάτω τραγούδια της επιλογής τους, ένα από κάθε επίπεδο - δεξαμενή Ε', ΣΤ'.

Ε' ΕΠΙΠΕΔΟ:

- γλ Άγουρος πέτρα πελεκά (Αρχιτελάγους)
- γλ Αραμπάς περνά
- γλ Από τα γλυκά σου μάτια
- γλ Μελαχρινό μου πρόσωπο
- γλ Τσαλαπετεινοί
- γλ Κατάψα (ζεμπέκικος)
- γλ Με γέλασαν τα πουλιά (συγκαθιστός Θράκης)
- γλ Κάτου στουν κάμπου τουν πλατύ (συρτός συγκαθιστός Θράκης)

ΣΤ' ΕΠΙΠΕΔΟ:

- γλ Σήκω Διαμάντω (τσάμικος)
- γλ Παπαλάμπραινα
- γλ Μεγαρίτικος καρσιλαμάς

- γλ Αλέξανδρος κι ο βασιλιάς (ζωναράδικος)
- γλ Τι ήθελα και σ' αγαπούσα (καρσιλαμάς Μακεδονίας)
- γλ Ζεμπέκικο Αϊδινίου
- γλ Αλατσατιανή
- γλ Σαν πας στα ξένα
- γλ Χαρμάνταλι

Προαιρετικά, οι μαθητές/-τριες μπορούν να αυτοσχεδιάσουν μια δική τους μελωδία πάνω στον ήχο πλάγιο του δευτέρου ή στον β' ήχο.

Οι υποψήφιοι μπορούν επίσης -αν το επιθυμούν- να επιλέξουν για την ακρόαση και άλλα παρόμοια κομμάτια, ίδιας δυσκολίας, στους ίδιους ήχους και ρυθμούς, από το ευρύτερο ρεπερτόριο της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής.

Κατά την εκτέλεση των τραγουδιών θα αξιολογηθεί ο βαθμός επάρκειας στα παρακάτω βασικά σημεία οργανοχρησίας όπως αυτά ορίζονται στο [ΦΕΚ Β 2858/28-12-2015](#) (24.6ΜΒ), σελ. 33998-34004:

1. Στάση σώματος και κράτημα του οργάνου και της πένας
2. βασικές δομές του εννιάσημου ρυθμού: 2-2-2-3, 2-3-2-2 και 3-2-2-2 (καρσιλαμάς: 2-2-2-3, συγκαθιστός: , ζεμπέκικος: 2-2-2-3, απτάλικος: 3-2-2-2 και αργιλαμάς: 2-3-2-2). Ρυθμικά σχήματα συνοδείας χορών / συγχορδίες με πέμπτες και τέταρτες: καρσιλαμάς, συγκαθιστός, ζεμπέκικος (χαρακτηριστική πενιά ζεμπέκικου), αργιλαμάς, απτάλικος, ζωναράδικος και τσάμικος
3. Πενιές (θέση - άρση). Τονισμός και στην άρση (τρίηχα με θέση άρση)
4. Δεσμοί (κινητοί μπερντέδες). Χρώμα (σκληρό και μαλακό, δηλ. ήχος πλ. του β' και ήχος β' αντίστοιχα). Γνώση της διάταξης των δεσμών για το σχηματισμό του βασικού χρωματικού τετραχόρδου / πενταχόρδου που ανήκει το τραγούδι. Παράδειγμα, τετράχορδο / πεντάχορδο του πлагίου β' ήχου: 6 - 20 - 4/12 ή: 6 - 18 - 6/12, για το σκληρό χρώμα, επίσης, για το μαλακό χρώμα: 8-14-8/12 με το κε ύφεση, όμως, πιο ψηλά από το ημίτονο. Επίσης, το πεντάχορδο πлагίου του τετάρτου τετράφωνου χρωματικού: 12-6-18-6 με ύφεση στο φθόγγο βου και δίεση στο γα (μακάμ νικρίζ),
5. Δακτυλοθεσία (ανοιχτή και κλειστή θέση με χρήση αντίχειρα 5ου δακτύλου). Ήχος β' από το φθόγγο δι. Διαφορές σκληρού και μαλακού χρωματικού τετραχόρδου.
6. Στολίδια, εκφραστικά μέσα: legato, glissando, ρυθμικό vibrato, ται-τα , έλξεις.
7. Μουσικότητα

Η ερμηνευτική εικόνα των εξεταζομένων θα αξιολογηθεί με κριτήριο τα βασικά σημεία επάρκειας όπως αυτά έχουν προαναφερθεί, ενώ οι υποψήφιοι οφείλουν να καταστήσουν εμφανώς ότι αντιλαμβάνονται τη λειτουργία του ταμπουρά ως εργαλείο για την βιωματική κατανόηση της θεωρίας της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής (θεωρία των ήχων, θεωρία των ρυθμών, είδη μελοποιίας, κλπ) και ότι δεν παραγνωρίζουν την αυτόνομη λειτουργία του ταμπουρά ως σολιστικού οργάνου, συνοδευτικού του δημοτικού τραγουδιού με ιδιαίτερη τεχνική και ρεπερτόριο.

Ο εξεταζόμενος λοιπόν αξιολογείται βάσει των παραπάνω σημείων, εάν δηλαδή κατέχει αυτά και είναι ικανός να στηρίζει το θεωρητικό και πρακτικό μέρος των κομματιών που θα επιλέξει.

Σημειώσεις:

Όσον αφορά το κούρντισμα του ταμπουρά θα χρησιμοποιηθεί το βασικό κούρντισμα κατά πέμπτες (καραντουζέν), το οποίο μπορεί να είναι:

1η χορδή: Κε=λα, 2η χορδή: Πα=ρε και 3η χορδή: Δι=Σολ

ή εναλλακτικά:

1η χορδή: Πα=ρε, 2η χορδή: Δι=Σολ και 3η χορδή: Νη=Ντο

Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και το κούρντισμα:

1η χορδή: Πα=ρε, 2η χορδή: Δι=Σολ και 3η χορδή: Κε=λα

Δηλαδή η τρίτη χορδή να έχει το φθόγγο Κε = λα (ως βάση)

5. Πιάνο

Σημείωση: Για την επιλογή των μουσικών έργων, παρακαλούμε να μελετηθεί με προσοχή το ισχύον «Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια, Λύκεια)», ΦΕΚ Β 2858/28-12-2015.

- Για το πιάνο ως υποχρεωτικό όργανο βλ. σελ. 33881-33997

- Για το πιάνο ως ατομικό όργανο επιλογής βλ. σελ. 34394-34527

5.1. Υποχρεωτικό Πιάνο

• Τρία κομμάτια (τα δύο από μνήμης):

A) Σπουδή

B) Πολυφωνικό/ Προκλασικό Κομμάτι

Γ) Κομμάτι κλασικής ή μετέπειτα περιόδου.

Επιλογή από τα ενδεικτικά μουσικά έργα επιπέδου 3 υποχρεωτικού πιάνου του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (βλ. ό.π.) ή επιλογή άλλων μουσικών έργων ισοδύναμης δυσκολίας

• Μία κλίμακα σε 1 ή 2 οκτάβες

• Ένας αρπισμός τρίφωνης συγχορδίας σε ευθεία κατάσταση

• Σύνδεση συγχορδιών: I-IV-V-I σε μία τονικότητα με έως τρεις αλλοιώσεις (βλ. κλίμακες επιπέδου 3 υποχρεωτικού πιάνου του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής Παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία ό.π.).

5.2. Πιάνο ως όργανο επιλογής

• Τέσσερα κομμάτια (τα τρία από μνήμης):

A) Σπουδή

B) Πολυφωνικό/Προκλασικό Κομμάτι

Γ) Κομμάτι κλασικής ή μετέπειτα περιόδου

Δ) Ένα ακόμα έργο ελεύθερης επιλογής από μία από τις παραπάνω ομάδες A, B ή Γ.

Επιλογή από τα ενδεικτικά μουσικά έργα επιπέδου 3 πιάνου επιλογής του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής Παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (βλ. ό.π.) ή επιλογή άλλων μουσικών έργων ισοδύναμης δυσκολίας

• Δύο κλίμακες σε δύο οκτάβες.

• Αρπισμοί τρίφωνων συγχορδιών σε ευθεία κατάσταση

• Σύνδεση συγχορδιών: I-IV-V-I σε δύο τονικότητες με έως τρεις αλλοιώσεις (βλ. κλίμακες επιπέδου 3 πιάνου επιλογής του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής Παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία, ό.π.).

6. Ατομικό όργανο επιλογής (εκτός του πιάνου)

6.1 Ακορντεόν

1. Κλίμακες

2. Γύμνασμα

3. Πολυφωνικό κομμάτι

4. Έργο κομμάτι ελεύθερης επιλογής (κλασικό, ρομαντικό ή σύγχρονο)

6.2 Βιολί

Ασκήσεις: Seybold 5, Mazas I, Mazas II, Kreutzer, Fiorillo (άσκηση επιλογής του μαθητή)
Κοντσέρτο: Vivaldi σε λα ελασ. 1ο ή 3ο μέρος, Seitz op. 12 1ο μέρος, Viotti op. 22 και op. 23 1^ο μέρος, Beriot op. 7 και op. 9 1ο μέρος, Bach σε λα ελασ. 1ο μέρος ή 3ο μέρος, Bach σε μι μειζ. 1^ο μέρος, Mozart σε σολ μειζ. 1^ο μέρος

6.3 Βιολοντσέλο

Δύο σπουδές ή μία σπουδή και ένα μέρος σονάτας, κονσέρτου, σουίτας και κλίμακες (μείζονες, ελάσσονες)

6.4 Ευρωπαϊκά κρουστά

Κομμάτια επιπέδου τουλάχιστον μέσης τάξης:

1. ένα κομμάτι στο ξυλόφωνο ή στη μαρίμπα,
2. ένα κομμάτι στα tímpani,
3. ένα κομμάτι στο ταμπούρο,
4. ένα κομμάτι στο drum-set

6.5 Κλαρινέτο

Κλίμακες έως 3 αλλοιώσεις

1 σπουδή Lefevre (60 etudes) ή 1 σπουδή Stoyan Stoyanov

Για τα υπόλοιπα όργανα επιλογής, εξεταστέα ύλη αντίστοιχης δυσκολίας για την Α΄ Λυκείου.